

Západočeská univerzita v Plzni

Ústav umění a designu

Diplomová práce

**LABORATOŘ - MÁM PÁR NEZODPOVĚZENÝCH
OTÁZEK**

**„SVŮJ PŘÍBĚH BUDUJEME PROSTŘEDNICTVÍM OZVĚN
V PŘÍBĚZÍCH JINÝCH“**

Jana Bušková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Ústav umění a designu

Oddělení výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Intermediální tvorba

Diplomová práce

**LABORATOŘ - MÁM PÁR NEZODPOVĚZENÝCH
OTÁZEK**

**„SVŮJ PŘÍBĚH BUDUJEME PROSTŘEDNICTVÍM OZVĚN
V PŘÍBĚZÍCH JINÝCH“**

Jana Bušková

Vedoucí práce: Doc. MgA. Milena Dopitová
Oddělení Výtvarného umění
Ústav umění a designu Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

podpis autora

OBSAH

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace	2
1.1. Práce předešlé.....	2
1.2. Inspirace v tvorbě (odvaha/imaginace/forma/uvolněnost).....	2
2. Téma a důvod jeho volby	5
2.1. Téma a návaznost.....	5
2.2. Vývoj tématu.....	5
2.3. Uchopení tématu.....	6
3. Cíl práce	8
3.1. Odhalení.....	8
3.2. Uvědomění.....	8
4. Proces přípravy	10
4.1. Rodinné pozadí.....	10
4.2. „Become who you are“.....	11
4.3. Hledání příběhů a výběr textu.....	12
5. Proces tvorby	14
5.1. Hledání formy zpracování.....	14
5.2. Hledání materiálu.....	15
5.3. Způsob použití textu.....	16
6. Technologická specifika	17
7. Popis díla	18
8. Přínos práce pro daný obor	19
9. Silné stránky	20
10. Slabé stránky	21
11. Seznam použitých zdrojů	22
11.1. Knižní a periodická literatura.....	22
11.2. Internetové zdroje.....	22
12. Resumé	23
13. Seznam příloh	24

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

1.1. Práce předešlé

Pokud bych se podívala na dosavadní práce a pokusila bych se je shrnout a definovat, co bylo hlavním motorem či inspirací, byly to vždy mezilidské vztahy. Zabývala jsem se zejména vztahy k opačnému pohlaví, k jejich prchavosti, pomíjivosti a křehkosti. Věnovala jsem se zkušenostem, které jsem prožívala, a proto jsem je byla schopná uchopit a ztvárnit.¹

Intermediální obor poskytuje mnoho výrazových prostředků od instalace, přes fotografii, video až k performanci. Po celé tři roky studia pod vedením doc. MgA. Mileny Dopitové pro mě bylo největší výzvou pracovat s osobními zkušenostmi a převádět jejich význam do objektů, prostorových instalací a zprostředkovat tak divákovi vlastní zkušenost a osobní postoj. Formy jednotlivých instalací byly vždy různé (video, autorská kniha, instalace, objekt) a hledání těch správných s sebou neslo vývoj, poznávání a také nové objevy.

Vždy pro mě byl velice důležitý moment divákova pochopení, proto jsem se snažila o využití jasných výrazových prostředků, které nebudou diváka zavádět do slepých uliček, ale dovedou ho rovnou do cíle. Oceňuji, když ke mně – k divákovi – promlouvá dílo jasným jazykem a nese určitý vzkaz, který jsem schopná, i po určitém hledání, pochopit a přijmout. Pokud na mě má dílo zapůsobit, inspirovat k zamyšlení či jednání, musím mu rozumět. Pravděpodobně proto jsou mi velkou inspirací umělci jako Jenny Holzer, Fred Eerdekens, Jan Mánčuška nebo také Andy Goldsworthy.

1.2. Inspirace v tvorbě (odvaha/imaginace/forma/uvolněnost)

Práce *Jenny Holzer* využívající kontrastů intimních příběhů a veřejného prostoru, do kterého jsou zasazeny, mi dodává určitou míru odvahy o otevření se. Vytváření svých vlastních tzv. truismů (pravd) a následné nebojácné instalace vypovídají o odvaze a otevřenosti na úrovni formy sdělení. V instalaci z roku 1996 ve Florencii (*You are my own. I smell you on my skin. I say the word. I say your name. I cover you. I shelter you.*)² můžeme pocítit zároveň intimitu a křehkost, která zasazením

¹ Viz příloha 1

² Viz Příloha 2

do veřejnosti na ničem neztrácí, právě naopak. Jednoduchost a uchopitelnost díky textovému ztvárnění poskytuje míněný význam širokému publiku. „*I used language because I wanted to offer content that people—not necessarily art people—could understand.*“³ Z vlastní zkušenosti se vždy vyplatí o vnitřních nejistotách či naopak jistotách mluvit upřímně s osobou, které se bezprostředně týkají či se otevřít a svěřit se někomu blízkému. Forma odvážného sdělení příběhů či pocitů ven k posluchači, přítelovi či divákovi mě inspirovala v diplomové práci.

Fred Eerdekens ve své tvorbě využívá manipulaci se světlem a stínem a nebojí se sáhnout po různých druzích materiálu jako je vata, dřevo, oblečení, krabice od sušenek atd.⁴ Jeho způsob práce vyznačující se čistotou provedení, hravostí, jednoduchostí používaných vět nebo slov, mě zavádí do snových představ, vnitřních světů jednotlivých slov a imaginace s vlastní zkušeností je nasnadě. „*Je význam slova ve slově samotném či je v jeho okolí? Jeho práce naznačuje, že obě odpovědi jsou možné a dokonce, což je v rozporu, obě jsou možné právě proto, že dokážou existovat současně.*“⁵ Zamýšlení se nad významem a umístěním textu, možnost divákova propojení viděného s vlastním prožitkem a uvědomování si svého vnitřního světa se stalo dalším důležitým bodem v diplomové práci.

V tvorbě Jána Mančušky lze číst příběhy vtělené do textových instalací, které hledají vztahy mezi vizuálností jazyka, jeho významem ve vztahu k divákovi a v neposlední řadě také k prostředí, ve kterém se nacházejí.

Tento přístup mě zaujal formou vyjádření a provedením samotné instalace. Například jeho dílo *Skutečný příběh* je experimentem s křížením několika linií vyprávění o jediné situaci, konkrétně znásilnění ve vlaku.⁶ Obsahem je reálný příběh a formou sdělení text v materiálu. „*Ten je zajímavý v tom, že je to médium nehmataelné. Já jsem ho vložil zpět do materie a umístil v prostoru, který jsem tímto principem začal organizovat. Lidé jak text čtou, zároveň i prostupují do prostoru, tím se prostor stává organizovaným pomocí textu.*“⁷ Mančuškova tvorba je mi velmi blízká díky tomu, že se dotýká intimních vztahů, opravdových příběhů a do jisté míry s sebou nese osobní zkušenost a přesah do divákova prožitku. Možnost čtení příběhu, vstup do instalace a narušení pevné hranice mezi objektem

³ Jenny Holzer interview, <http://www.interviewmagazine.com/art/jenny-holzer/#>

⁴ Viz Příloha 3

⁵ http://www.fred-eerdekens.be/?page_id=9, Terry R. Myers

⁶ Viz Příloha 4

⁷ Mančuška, rozhovor

a divákem ho vybízí k hlubšímu vnímání díla a může se tak lehce stát jeho součástí. „Mančuška dodává, že se většinou jedná o události, které se skutečně staly lidem v jeho okolí. Mančuškovy příběhy o násilí a nehodách jsou podány neosobním způsobem, přesto mají na jejich aktéry velice osobní dopad. Podobné „vykolejující“ situace mají pro experimentování s narací zvláštní přitažlivost, jelikož hlavní aktér příběhu je ve skutečnosti „mimo něj“, může ho, navzdory vypjaté situaci, chladně a racionálně zkoumat nikoliv jako osobní tragédii, ale jako zajímavý lingvistický nebo naratologický problém. Nachází se tedy v podobné situaci jako návštěvník galerie, který k dosud neznámému dílu přistupuje zvenčí a snaží se ho přečíst. Až po chvíli si divák uvědomí, že má před sebou velice tragickou situaci. Obranný psychický mechanismus posunul aktéra situace mimo vlastní příběh, nachází se tedy ve stejném neutrálním prostoru jako divák, hranice mezi divákem a aktérem příběhu se znejšťuje.“⁸

Dále bych ráda uvedla práci Andyho Goldsworthyho⁹, která mě fascinuje uvolněností, upřímností a intuicí, se kterou k vlastní tvorbě přistupuje. V dokumentu Tides and Rivers je zachycená scéna, ve které se ho jeho žena ptá, co bude dnes venku dělat. Goldsworthy odpovídá: „Nemám páru...už jsem tu dlouho na ničem nepracoval.“ Žena se ptá dál: „Budeš dělat zídky?“. „Jo, je to možný.“, odpovídá Goldsworthy a vyráží do přírody tvořit. Z nalezených přírodních materiálů vytváří nečekané kompozice nesoucí souvislosti s daným prostředím, ve kterých je Goldsworthy staví. „Chci porozumět energii, kterou v sobě mám a kterou cítím také v krajině a rostlinách.“¹⁰

Respektuje pomíjivost jednotlivých objektů a využívá „chvilkovosti“ díla, která by jinak mohla být na obtíž. To vše se skromností, která je při sledování poutavého dokumentu Tides and Rivers opravdu očividná.

„Dva největší vlivy v mé práci: moře a řeka – obojí voda. Mám pocit, že o čase se můžeme mnohé naučit na břehu řeky... Existují jisté křivky, které se vás zmocní, a už se jich nezbavíte... Jde to velmi ztěžka a občas je mi zima na ruce a musím

⁸ <http://www.artist.cz/?id=7332>

⁹ Viz příloha 5

¹⁰ Andy Goldsworthy, dokument Tides and Rives

*vstávat brzy ráno. A všechna ta námaha směřuje k vytvoření něčeho, co bez námahy zapadne do okolí.*¹¹

¹¹ *Andy Goldsworthy, dokument Tides and Rives*

2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

2.1. Téma a návaznost

V diplomové práci se na základě zvoleného tématu „Már pár nezodpovězených otázek“ zabývám rodinnými vazbami a vztahy a jejich následnými dopady na naše jednání a fungování v každodenním životě. Navazuji na téma partnerských a přátelských vztahů, kterému jsem se věnovala v předchozích pracích, ale přenesla jsem uvažování a také zkušenosti do širšího spektra, zvětšila jsem pole zájmu i o další jedince a uvědomila si, že je tu něco, co máme společné a co nás zásadním způsobem determinuje. Každý z nás řeší své partnerské, rodinné, pracovní či přátelské vztahy, které jsou pro naše životy důležité, obohacující, ovlivňující či inspirující. Po mnoha rozhovorech s přáteli se ukázalo, že právě schopnost a způsob komunikace ve vztazích má pevně vyjeté koleje v rodinném zázemí, ve kterém jsme vyrůstali, obklopovalo nás a zásadním způsobem nás ovlivnilo, ať pozitivním či negativním způsobem. Ve velké většině případů je tento dopad tak fatální, že ho nelze přehlédnout. Jindy se může jednat o nepatrné nuance, kterých si všimneme jen v určitých situacích, nicméně jejich následkům se nevyhneme.

2.2. Vývoj tématu

Objevují nové a další spojitosti, vazby a vztahy jak v naší rodině, tak v rodinách přátel. Je to proto, že jsem starší a zkušenější či toto rozplétání cítím jako důležitý moment před založením rodiny vlastní? Nebo se jedná o přirozený proces, kterým si projdeme všichni? S ubíhajícím časem pociťuji, jak důležitá je vazba mezi mnou a mými rodiči. Vztah se mění a dostává obrysy dříve netušené. Zároveň se odkrývají rodinná tabu či mnohá tajemství, o nichž jsem dříve neměla ani ponětí. K těmto úvahám jsem se však dostala až po prozkoumání palčivého tématu, které jsem definovala jako nedostatek mužských vzorů. Často se setkávám s muži, kteří se buď jako ženy chovají nebo vypadají. V dnešní době divné módy se tak někteří dokonce i oblékají. Mluvím s ženami, kterým tikají biologické hodiny, nicméně svou přirozenou touhu nemají možnost naplnit, protože se potkávají s muži bojícími se závazků a zodpovědnosti. Celá tato změť událostí a zjištění mě přivedla k myšlence, že za tím vším musí něco být. Že celé to chování a nepochopitelné jednání musí mít nějaký důvod.

Zaměřila jsem se tedy na svého otce. Vyrůstal jako jedináček pouze s maminkou, otce nikdy nepoznal a ani nevěděl, kdo jeho otcem byl. Během několika let jsem mnohokrát přemýšlela nad tím, proč se v určitých situacích chová stylem, kterému vůbec nerozumím. Proč se v momentech vyžadujících silný a průrazný postoj, chová způsobem, jež je tomu na hony vzdálený. Až poté, co jsem si uvědomila, že některé „chlapské“ záležitosti ho nikdo nenaučil a ani naučit nemohl, protože nikdo takový se během celého jeho dětství a mládí neobjevil. Toto pochopení pro mě bylo velmi zásadní a až na základě této zkušenosti jsem byla schopná rozšířit a aplikovat pohled při hodnocení chování mužů jiných.

Po získání informací od mužů, kteří buď otce neměli, pocházeli z rozvedených rodin či jejich otcové působili negativním příkladem, se jejich zkušenosti z velké míry lišily. Nedalo se jednoznačně říct, že pokud měli násilnické otce, jejich chování napodobovali a chovali se tak ke svým partnerkám. Stejně tak nebylo možné přesně definovat další možné přejaté vzorce chování, protože každý jedinec se svou situací nakládá jinak. Určité zevšeobecnění, ke kterému jsem v mých hodnoceních docházela, bylo mylné. Dokonce i muži pocházející z rodin nerozvedených a zdánlivě normálních, vedou svůj boj s autoritou svého otce či ji naopak ignorují. Samozřejmě toto uvažování mě logicky přivedlo do bodu, kdy jsem si uvědomila, že tímto jevem nejsou „postižení“ pouze muži. Jsme v tom všichni.

2.3. Uchopení tématu

První myšlenkou na zpracování tohoto konceptu bylo zaměření se na typy a příběhy lidí, kteří naprosto postrádali jednoho či oba rodiče a dopady byly očividné. Chtěla jsem pracovat s dětmi z dětských domovů či dětských věznic. Poté, co jsem se touto možností zabývala, konzultovala ji s pracovníci sociálních služeb a zjišťovala možnosti proniknutí k dětem a jejich příběhům blíže, jsem od tohoto záměru upustila. Upřímnost a otevření se bylo ze strany dětí téměř nemožné.

Když jsem o tom později mluvila s přáteli, nabídli mi v tomto směru spolupráci. *„Každý z nás má rozdílný rezervoár, ze kterého čerpá. Ať je naše dědictví jakékoliv, to jak na něj reagujeme a jak jej využíváme, způsobuje naší odlišnost. Zkusme pomyslet na dítě jako na výsledek dvou semen, která se spojila. Tato semena jsou nositeli fyzických zdrojů jedinců, předků dítěte. V nich jsou sklony a talenty, stejně*

*jako charakteristické fyzické rysy. Každé sperma a vajíčko jsou kanály od minulosti do přítomnosti.*¹²

Uvědomila jsem si, že pravděpodobně každý z nás má příběh z vlastní rodiny, který ho určitým způsobem poznamenal či stále ještě poznamenává. Nejedná se zde o „do očí bijící“ nedostatek nebo nepřítomnost rodičů, který můžeme vidět u dětí z dětských domovů, ale o prožitek každého z nás, který si v sobě neseme, determinuje nás a v mnoha případech naprosto ovlivňuje naše chování ve vztazích dalších. Od prvoplánově dramatických rodinných vztahů panujících u dětí z dětských domovů, ústavů a věznic, jsem se odrazila k příběhům lidí, kteří mě obklopují. K příběhům lidí, které potkávám v práci, ve škole, v soukromí. Pokud by bylo možné nahlédnout do hlav kolemjdoucích, věřím, že i mezi nimi bych našla obrovskou škálu různých rodinných peripetií a nedořešených vztahů. Právě tento společný rys nás všech mě zaujal nejvíce. I přesto, že vypadáme relativně šťastně, spokojeně a vyrovnaně, u mnoha z nás něco visí ve vzduchu.

¹² Satirová, Kniha o rodině, str. 38

3. CÍL PRÁCE

3.1. Uvědomění

„Svůj příběh budujeme prostřednictvím ozvěn v příbězích jiných.“¹³

Během studia příběhů, které mi vyprávěly různé typy osob, jsem se v mnoha případech přistihla, jak mi hlavou proudí myšlenky střetávající se v jeden moment a zapřičiňují jakýsi okamžik „Aha.“. Každý rozhovor mě posunoval dál a zjistila jsem, že jsou mi příběhy nejen sdělovány, ale další se utváří a spojují také v mé hlavě. UVědomila jsem si, že i já si nesu určitý vzorec, podle kterého se chovám, jednám, vyhledávám partnery a podle kterého s nimi setrvám či hledám znovu dál. Tím, že jsem pracovala s několika odlišnými příběhy a lidmi, kteří měli různé životní zkušenosti, objevovaly se nové spojitosti a podobnosti. Velmi důležitým bodem bylo částečné uvědomění si, že každý z nás si na zádech nese rodinné břímě, které ovlivňuje jeho chování. Pokud člověka nepoznám blíže a jeho rodinné pozadí mi zůstává skryto, často vznikají zbytečná nedorozumění a mnoho chyb v komunikaci.

3.2. Odhalení

Téma rodinných vztahů a jejich dopadu na naše jednání je velmi osobní a odhalování příběhů mi dovolilo poznat lidi kolem sebe a hlavně sebe samotnou.

„V zásadě je každý obraz jen cákanec barvy, kus kamene, světelný trik na sítnici, který spustí iluzi objevu nebo vzpomínky, právě tak jako my sami jsme jen spoustu nepatrných spirálek, v jejichž molekulách jsou prý obsaženy všechny naše vlastnosti a city. Taková zjednodušení však nenabízejí žádná vysvětlení. Neposkytnou nám klíč k tomu, co se děje v naší mysli, když vidíme umělecké dílo, dílo neúprosně vyžadující reakci, překlad, poučení – a možná, máme-li štěstí, i malé prozření.“¹⁴ Pokud tedy budu mít štěstí, může divák, který finální instalaci uvidí a bude mu věnovat pozornost, dosáhnout ke své vlastní zkušenosti skrze příběhy jiných. *„To, co čteme v obrazu, se mění podle toho, kdo jsme a co známe.“¹⁵* Jaká je však jistota, že k tomuto momentu dojde?

¹³ Čtení obrazů, Alberto Manguel, str. 24

¹⁴ Čtení obrazů, Alberto Manguel, str. 303

¹⁵ Čtení obrazů, Alberto Manguel, str. 83

„Umění se děje.“¹⁶ V této práci jsem si uvědomila důležitost samotného procesu objevování a hledání informací, ponoření se do tématu a nalézání dalších podobností a spojitostí. Poprvé byl samotný proces důležitější než finální výtvor.

I z tohoto důvodu od diváka neočekávám naprosté pochopení a souznění s dílem, protože si kladu otázku, zdali je to vůbec možné.

Pro zjednodušení interpretace díla jsem se rozhodla zužkovat text jako výrazový prostředek, který podá divákovi jasnou informaci. V instalaci jsem použila jednotlivé příběhy – textové linky – vytvářející takový tvar, který donutí diváka vstoupit dovnitř, zůstat chvíli v téměř ohraničeném prostoru, ponořit se do něj, zabývat se jím a být jím obklopen. Za těchto okolností se může stát jeho součástí a otevřít mu možnost spojení s vlastním prožitkem. „Životní příběhy mohou individuálně otevírat schopnost rozpoznat výzvy, jež doposud zůstávaly skryté.“¹⁷

¹⁶ Čtení obrazů, Alberto Manguel, str. 125, (James McNeil Whistler, Life of Whistler)

¹⁷ Ján Mančuška, Chybění, texty

4. PROCES PŘÍPRAVY

4.1. Rodinné pozadí

„Dítě přichází na svět s čistým štítem a jeho vědomí vlastní hodnoty a ceny je vedlejším produktem jednání dospělých. Ti si ani nemusí uvědomovat, že to jak se dítěte dotýkají, může přispět k jeho sebeúctě. Děti se sebeúctě učí z hlasu, který slyší, z výrazů očí dospělých, kteří o ně pečují, z napětí svalů, když je chovají a z reakce dospělých na jejich pláč.“¹⁸

Vliv rodičů a rodinného zázemí má na jedince bezesporu velmi důležitý význam a pokládá základy chování v jeho budoucím životě. Americká autorka účinných metod pro zkvalitňování komunikace v rodinách¹⁹ Virginie Satirová, která je označována za matku rodinné terapie, ve své knize o rodině uvádí důležitost sebeúcty jako důležitou složku lidské osobnosti, na které se však musí pracovat a společně ji s vlastním potomkem budovat. *„Některé typy výchovy se zakládají na porovnávání a konformitě. To má téměř vždy za důsledek nedostatek sebeúcty. Jediným důležitým základem sebeúcty je poznání vlastní jedinečnosti. Rodiče spolu s dětmi musí objevovat, kým ona nebo on jsou.“²⁰* V případě, že člověk sám k sobě cítí sebeúctu a má-li se rád, nemusí dělat nic, co by uráželo nebo ponižovalo jeho samotného či jiné osoby. Ve svém chování je uvolněný, sebejistý a to, co je důležité, nebude na nikoho svalovat odpovědnost za své činy.

„Dospělí jsou iniciátory, učitelé a vzory sebeúcty. Ale nemůžeme vyučovat to, co sami neznáme.“²¹ Oklikou se dostávám zpět k příběhu mého otce, který nastartoval touhu po objevení příběhů dalších. Pocházím z rozvedené rodiny, stejně tak jako většina přátel a známých. Většinou je mi překvapením, když někdo žil a stále žije v rodině úplné. Jak ukazují statistiky, počet rozvodů neustále stoupá a pouze část dětí vyroste s oběma rodiči v jedné domácnosti. *„V posledním desetiletí překročil trend rozvodovosti další práh. Přibývá domácností v čele s jedním dospělým (nejčastěji matkou), a zejména domácností jednotlivců. Posledních pět Sčítání lidu v ČR zaznamenával trvalý pokles podílu rodinných domácností. Za rodinnou domácnost považuje Sčítání tu domácnost, jejíž osazenstvo tvoří heterosexuální*

¹⁸ Satirová, Kniha o rodině, str. 40

¹⁹ http://cs.wikipedia.org/wiki/Virginie_Satirov%C3%A1

²⁰ Satirová, Kniha o rodině, str. 38

²¹ Satirová, Kniha o rodině, str. 43

pár, ať už sezdaný či nikoliv, s dětmi anebo bez nich. Podíl domácností neúplných se téměř zdvojnásobil, z 8 procent na 14 procent. Nejdynamičtěji však roste podíl domácností jednotlivců – ze 16 procent na 30 procent.“²² Pravděpodobnost, že ti z nás, kteří vyrůstali pouze s jedním rodičem, nebudou schopni v budoucnu udržet rodinu úplnou, je nasnadě.

„To byl jeden z důvodů, proč mě ten rozchod a rozvod tak poznamenal, to byla první věc, kterou jsem tehdy řekla psycholožce, že nejvíc na celý tý situaci mi vadí to, že kluci nebudou vyrůstat v úplný rodině a že tím pádem jim dávám jako rodič do vínku to, že mají velkou pravděpodobnost, že oni nebudou umět tu úplnou rodinu založit a udržet taky.“²³

Příběhy lidí, které jsem vyslechla, poukazují na to, že nejen v rozvedených rodinách dochází k zásadnímu ovlivnění budoucího chování, ale i zdánlivě harmonická rodina své potomky určitým způsobem determinuje. Například jeden muž pocházející z úplné rodiny nedokázal přijmout autoritu svého otce a od mládí s ním na vnitřní úrovni bojoval. Až teď, v jeho 33 letech si uvědomil, že ke stejnému otcovskému autoritativnímu chování inklinuje ve svém vztahu s partnerkou, ve kterém díky tomu nemůže nadále fungovat. Jak praví rčení *„Naše otisky prstů nezblednou z životů, kterých jsme se dotkli.“²⁴*, často si neuvědomujeme velkou míru „dotknutí se“ a jeho následný dopad. Zároveň mě však na reálných příbězích inspirovala otevřenost a schopnost sebereflexe jednotlivých vypravěčů. Mnozí z nich si během vyprávění přiznali, jaké charakteristické rysy zdělili po rodičích a za které jsou odpovědní sami díky tomu, že s nimi nikdy nepracovali. *„Já bych tu mojí dceru vychovávala tak, jak jsem byla vychovávána já. Mami měla takovou tu výchovu: Tohle nesmíš, tohle nedělej, udělej tohle...! Direktivně tak a tak, vůbec žádná samostatnost. Tak já to na Máju dělám úplně stejně a ten můj chlap mi říká: Prosím tě klid, tady nejsme u vojáků! (protože moje mami byla vojanda).“²⁵*

4. 2. „ Become who you are.“²⁶

²² Možný, Rodina a společnost, str. 253

²³ <http://www.soc.cas.cz/info/cz/25052/Byt-hlavou-neuplne-rodiny.htm>, zpověď Dany (2 synové, zdravotní sestra)

²⁴ „Our finger prints don't fade from the lives we've touched.“, www.observando.net

²⁵ Příběh Hanky

²⁶ <http://latindiscussion.com/forum/latin/nietzsche-quote-become-what-you-are.8011/>

Možnost vymanění se ze zajetých vzorců chování se přede mnou rozprostřela během naslouchání příběhů, jejich studií a utváření vlastního názoru během celého procesu příprav. Rodinné pozadí totiž můžeme prozkoumat, zjistit co způsobuje, vědomě s ním pracovat a navyklé vzorce chování rozpouštět. Volba rozhodnout se být sám sebou a být svobodný je přece tak lákavá. Potřebujeme však nutnou dávku odvahy, otevření se, sebereflexe a také chuti s tím něco udělat. I to se stalo mimo jiné důvodem, proč jsem rozhodla ve finálním projektu použít reálné příběhy jednotlivých osob ve zkrácené podobě. Pět se sedmi dotázaných se během hovoru otevřelo a sebereflexe se objevila pouze díky tomu, že svůj příběh někomu vyprávěli.

4.3. Hledání příběhů, výběr textu

Každý ze sedmi oslovených měl svůj způsob vyprávění, jinou míru otevření se a také různé pocity, u některých z nich jsem totiž byla prvním člověkem, kterému své rodinné pozadí odhalili. Do finální práce jsem vybrala 5 příběhů, které níže příkládám ve zkráceném znění tak, jak jsou použity v instalaci. Zde se může objevit otázka, proč jsem jako součást instalace nevyužila autentický záznam monologů jednotlivých vypravěčů. I přesto, že zvuková nahrávka nese hodnověrnost a důvěrnost a působivost by v takovém případě mohla být intenzivnější, ale také povrchnější, jsem raději zvolila variantu bez zvuku. Záměrně nechávám určitou část příběhů nevyřčenou a divákovi dávám možnost hledání souvislostí a objevování vlastních tajemství.

TÁTA

Mamina mi řekla, že to byl člověk od dráhy, že byl z Olomouce a že jí řekl, když se dozvěděl, že bude otcem, aby si od toho pomohla. Aby šla na potrat. Chtěl bych vědět, kdo to byl, co to bylo zač, to určitě jo, protože to je ta půlka genů, o který nic nevím, že jo.

LUKÁŠ

Já jsem si byl vždycky s mámou blíž. Táta jezdil pracovat do Německa a jezdil domu asi jen jednou za 14 dní, takže s náma moc nebyl. Ona si mi i párkrát stěžovala, že se s ním nedá moc mluvit. A teď, když umřela, tak já se s tátou

nedokážu moc bavit. Musím vymyslet nějaký plán, co společně dělat. Protože my kdybychom šli třeba na večeři, tak si za chvíli nemáme o čem povídat.

PETR

Rodiče se rozvedli, když mi byly tři roky. Táta byl alkoholik a mámu mlátil. Pak si našla nového a já jsem mu po čase začal říkat táta. On to tak chtěl. Ale já jsem to vnímal spíš jen jako jméno. On mě nic nenaučil. Přišel z práce a hodil nohy nahoru. S biologickým tátou se občas vídáme, ale já ho vlastně neznám. Měl jsem vždycky pocit, že on by měl vyvíjet nějakou aktivitu a chtít mě poznat.

EVA

Moje první vzpomínka je, jak do ní kope na zemi. Máma si pak našla nového partnera a táta novou ženu. Brácha a ségra se narodili v úplně stejné době. Mě bylo osm. Nedokázala jsem se bavit ani v jedné rodině, protože jsem měla pocit, že jsem někde mezi. Na dovolenou pak nevlastní táta vrazil mámě facku. Já to teď vidím, nevěřím chlapům. Nedokážu se jim otevřít tak, abych se na ně mohla spolehnout. Já to radši odepíšu dřív než by se něco stalo a pak mám taky pocit, že láska musí bolet.

HANKA

Naši se rozvedli, to mi bylo asi osm. Táta jezdil do Ruska na montáže. Byl třeba půl roku pryč. On tam pro mě stejně už nebyl. Když se máma rozvedla, tak si oficiálně už žádného chlapa nenašla. Vztah dědy s babi nebyl moc z lásky. Prostě babi otěhotněla, tak se holt vzali. Tam byla souhra jenom v tom, kdy bude večeře a kdy se má co udělat. Já vlastně nevím, jak v té každodennosti funguje normální vztah chlapa se ženou, protože jsem to tam nikdy neviděla. Mně je 36 a objevuju ve svém životě věci...

5. PROCES TVORBY

5.1. Hledání formy zpracování

„Nejprve najdi, potom hledej.“²⁷

Po kompletaci a výběru příběhů jsem hledala jejich společného jmenovatele a definovala jsem ho jako zacyklení, opakování, nedořešení a nemožnost vystoupení z tohoto kruhu ven. Vyjádření tohoto pocitu jsem znázornila jako opakující se spirálu nemající konec ani začátek.²⁸ Určitá forma zmatku vyplývá z množství příběhů, jimiž je svět přeplněn. Vztahy a tendence se proplétají mezi sebou a nikde není řečeno, kde to začalo či kdy to naopak skončí. Problémy v rodinných a partnerských vztazích a vymezení si role matky a otce jsou neustále v pohybu již od pradávných let. Situace je ukazují akorát v jiných formách či variacích. Záleží na historickém a kulturním pozadí, na sociálním zázemí, ze kterého pocházíme, na proměně rodiny jako sociologické jednotky, která se v posledních letech výrazně mění a na mnoha dalších faktorech ovlivňujících chod celé společnosti. *„Obraz matky si uchovává neměnný charakter, protože je vtělen do věčného všeobjímajícího principu, který uzdravuje, vyživuje, miluje a zachraňuje... Vedle archetypálního otcovského obrazu je naopak vždy významný také osobní obraz otce. Ten ale není tak silně určován individuální osobou otce, jako spíše charakterem kultury a měnících se kulturních hodnot, které reprezentuje.“²⁹* Archetypální vzorec vztahů a jeho neustálé opakování mě zavedl ke hledání inspirace v přírodních tvarech a symbolech, které jsou součástí přírody odjakživa. *„Archetyp jako symbolický model, soustava myšlenek a představ, které se během historie neustále vrací nebo jsou trvale přítomny a působí se stejnou emocionální intenzitou.“³⁰* Nejblíže mým představám byly letokruhy.³¹ Strom si zapisuje svůj život, jeden letokruh znázorňuje jedno vegetační období, jeden rok. Každý je originální, má jiný tvar, odlišné zakřivení, ale výsledná forma je podobná. Stejně tak na mě působily jednotlivé osudy zpovídaných lidí. Vyextrahovala jsem linku

²⁷ Citát z knihy Čtení obrazů (Jean Cocteau, Deník neznámého)

²⁸ Viz Příloha 6

²⁹ Luigi Zoja, Soumrak otců a dějiny otcovství, str. 146

³⁰ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Archetyp>

³¹ Viz Příloha 7

letokruhů³² a chtěla jednotlivé příběhy vinout pomocí linií, které jsou v přírodě schované a neviditelné do té doby, než je strom pokácen a jeho „život“ končí.

Následovala další fáze, a sice práce s textem a způsobem jeho použití. V této chvíli přišel první technický nedostatek, který celé hledání formy zpracování vrátil na začátek. Blížkost a hustota linek letokruhů nebyla vhodná v kombinaci s drobným písmem a čitelnost se vytrácela. Následovalo hledání dalších tvarů. Vedlo od nejsložitějších náčrtů až po ten nejčistší a zároveň nejjednodušší. První rozmýšlení mě směřovalo k metafoře způsobu nakládání s naším rodinným pozadím.³³ Další návrh inspirovaný kardiogramem zaznamenávající srdeční činnost posunul náčrtý k dalšímu zjednodušení a pomohl mi najít výslednou kompozici. Tvar vychází z proudění, které nás obklopuje téměř na každém kroku - proudění vzduchu a energií, vody v řekách a mořích, vodní víry v odtoku vany či umyvadla, víry vznikající v hrnečku po zamíchání čaje, vzdušné víry při otevírání dveří, větrné víry pohybující se bez jasných cílů po polích, víry ve vlasech a nepočítatelně mnoho dalších. Je to určitý druh nepředvídatelného dynamického pohybu, který člověka obklopuje a pokud se v proudění ocitá, posouvá ho, mění jeho polohu ať fyzickou či psychickou. Stejně tak nás obklopují i osobní příběhy a popostrkují náš pohyb netušeným směrem, jejich vlivem jsou v nás rozeznívány další reakce a plynutí v čase a prostoru je nevyhnutelné.

„Řeka je pro mě jako nit, kterou následuji. Řeka není předvídatelná, to rozhodně ne. Je to linie, která se žene vpřed a zároveň však podléhá vlastním cyklům, je propojena s mořem a s počasím. Takže kdybych chtěl hledat nějaký symbolický obraz vyžadující souvislosti, ve kterých tu žijeme, pak bude rozhodně vypadat jako řeka. Řeka je řekou kamene, řekou zvířat, větru, řekou vody a spousty dalších věcí. Řeka neznamena nutně jen vodu, jde o mnohem víc. Jde o plynutí.“³⁴

Před složitějšími a nečitelnými tvary, které mohou na první dojem diváka fascinovat svou dramatičností, jsem dala přednost kompozici, která nemusí být tak efektní na pohled, ale nese hlubší sdělení osekane od zbytečných a zavádějících tvarů. Dramatičnost zůstává pouze v příbězích, ve kterých už je přirozeně obsažena.

5.2. Hledání materiálu

³² Viz Příloha 8

³³ Viz Příloha 9

³⁴ Dokument Tides and Rivers, Andy Goldsworthy

Ztrácíme se v každodennosti, nemáme čas nazbyt a souvislosti nám můžou jednoduše protéct mezi prsty. Splýváme s okolím a stáváme se jeho neviditelnou součástí. Díky shonu v každodennosti příběhy nevidíme. Jsou sice stále s námi, obklopují a determinují nás, ale pokud se jim nevěnujeme, neobjeví se.

Lidé mnou oslovení a já sama jsme jim pozornost věnovali a příběhy se odkryly. I přesto, že se odhalily na povrchu každodennosti, mohli jsme s nimi začít pracovat a nechat je rozpohybovat, rozeznít.

„Každodenní život je ve své zjevnosti neviditelný. Jak vyplývá u krizových popisů života za války, v dobách revoluce nebo v koncentračním táboře, vždy když individuum překoná nejvypjatější momenty, ve chvíli, kdy skončil boj o holou existenci, vrací se do života každodennost. Každodennost přes obrovské kulturní, civilizační, sociální i materiální rozdíly v různých zemích i dobách je jev, jemuž se člověk může vzdálit jen dočasně. Právě proto, že každodennost má různé podoby a formy, není jako univerzální zkušenost lidské existence nijak zřetelná.“³⁵

K nalezení vhodného materiálu mi velmi pomohla konzultace s panem inženýrem Dandou ze společnosti Special Paper. Do této firmy jsem jela pro první vzorek plasmu polycoat (polypropylen). Materiál splňoval požadavky průhlednosti a zároveň dovoľoval textu ohýbání, otáčení a hlavně čitelnost, byl však k dispozici pouze ve formátu archu 70x100cm. Protože jednotlivé texty při velikosti cca 1,5cm na písmenko měly celkovou délku od dvou až do čtyř metrů, potřebovala jsem takový materiál, který bude k dispozici v roli. Právě pan Danda mi doporučil PVC fólii s názvem Durofol³⁶ nabízející možnost průhlednosti a zároveň je fólie natolik silná, že může udržet kýžený tvar. Tato fólie z neměkčeného polyvinylchloridu je 50 cm široká a používá se na výrobu nenáročných výrobků, obalů, propisovacích složek, podložek do sešitů, šablon či potřeb pro včelaře.

5.3. Způsob použití textu

Výběr způsobu použití textu na fólii prošel několika proměnami. Po zkoušce vyřezání textu přímo do PVC materiálu jsem zjistila, že by byl pro diváka nečitelný a jednoduše by se v něm mohl ztratit.³⁷ Napsání textu fixem na fólii by nevypadalo

³⁵ Ján Mančuška, Chybění, texty

³⁶ Viz. Příloha 10

³⁷ Viz. Příloha 11

dobře a použití propisotů by se mohlo manipulací s fólií (například při instalaci) poškodit a sloupat. Aby zobrazení textu bylo co nejčistší a nejpraktičtější, rozhodla jsem se po konzultaci v reklamní dílně pro vytisknutí textu na čirou fólii a nalepení na Durofol. Postup zachovává transparentnost fólie, která je pro výslednou instalaci důležitá.

6. TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Pro odlišení příběhů jsem využila pět různých fontů. Velikost textu 50pt (1pt=0,3528 mm) na 50ti centimetrovou šířku fólie je pro diváka velmi dobře čitelná zblízka. Záměrně jsem nepracovala s velkým textem, abych diváka donutila do instalace čítající 17 metrů do délky doslova vejít a umožnit mu stát se její součástí. Pohyb diváka v instalaci zapříčiňuje lehké rozpohybování. Příběhy se nepatrně vlní prouděním vzduchu a celá kompozice je v pohybu.

Pět příběhů jsem nechala nalepit na samostatné kusy fólie a přišla jsem je k sobě vlascem. Kompozice je složená z pěti částí, ale tvoří jeden celek. Každý příběh je jedinečný, ale prostor, ve kterém se objevují, je pro všechny společný. Ve vztazích, ať už jakýchkoliv, se naše příběhy potkávají, překrývají, dotýkají se blízce či vzdáleně nebo na sebe navazují. Nitky příběhů se setkávají a propojují.

Ke spojení částí jsem využila vlasce, který svou podobností v materiálu fólii příliš nenarušuje a nepoutá na sebe pozornost. Pro docílení možnosti vstoupení do instalace a přirozeného pohybu ve směru čtení ji zavěším do prostoru v úrovni očí opět pomocí vlasce. Protože samotný materiál je těžký, bude potřeba velké množství nosných bodů, které docílí správné umístění a výsledný chtěný tvar. Samotné zavěšení bude probíhat až na místě instalace diplomové práce.

7. POPIS DÍLA

Instalace je složená z textů, které ve své zkrácené podobě zachycují reálné příběhy pěti lidí.³⁸ Aby je návštěvník mohl přečíst, musí do instalace vstoupit. Ocitá se uvnitř, stává se její součástí a je obklopen příběhy, které mají potenciál rozeznít i jeho příběh vlastní.

Mírný pohyb celé kompozice, který je možný díky volnému zavěšení na vlasci, proudění vzduchu a divákova pohybu, může být nápomocný ke vnuknutí myšlenky a intelektuální interakci mezi divákem a příběhy.

Objekt vychází z tvarů proudění, kterým jsme obklopeni na každém svém kroku. Příběhy ať již dořešené, nevyřešené či zatajené, proudí celým prostorem a pokud je neobjevíme, zůstávají neviditelné a splývají s každodenním shonem a zaneprázdněností.

Nabízím divákovi prostor k zamyšlení, klidnému čtení a vybudování si osobního příběhu prostřednictvím ozvěn v příbězích jiných.

³⁸ Viz Příloha 12

8. PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

„Vidíme obraz převedený do naší vlastní zkušenosti. Jak prohlásil Bacon, bohužel vidíme pouze to, co jsme v určitém tvaru nebo formě již viděli. Dokážeme vidět jen to, pro co již máme v zásobě identifikovatelné představy, stejně jako jsme schopni číst v jazyce, u něhož již známe syntax, gramatiku a slova“³⁹.

Přínos mé práce nedokáži sama objektivně posoudit. Obor intermedií nabízí celou škálu možností vizuálního sdělení a používání nepřeborného množství materiálu. Po vizuální stránce není v práci něco, s čím by se již člověk nesetkal. Na osobitost můžu poukázat v kombinaci formy a sdělení (zprostředkování autentických zpovědí).

Samotná syntéza textu s výtvarným uměním je v současné době masově rozšířená, těžko tedy říct, zdali výtvarná díla mohou přinést něco, „co tu ještě nebylo“ či spíše překonávat „stávající“. Pokud má práce osloví diváka a umožní mu si skrze příběhy osahat ten vlastní, jak se to stalo u mě, dosáhla jsem cíle. Tento osobní přesah je pro mě mnohem důležitější, než se jakkoliv pokoušet hodnotit význam práce ve spektru současného umění a směru, kterým se právě ubírá.

³⁹ Alberto Manguel, Čtení obrazů, str. 23

9. SILNÉ STRÁNKY

Silné stránky finálního projektu spatřuji v příbězích, které jsou autentické a vycházejí z prožitků různých lidí, ne pouze mých. Práce se tímto výrazně odlišuje od předešlých, ve kterých jsem zkoumala pouze můj vztah k okolí a zaměřovala se na své prožitky. Zkoumání zkušeností ostatních mi ukázalo další cestu, po které se můžu vydat, abych mohla lépe a hlouběji proniknout i do vlastních světů a pomocí zkušeností jiných v sobě objevovat netušené spojitosti.

Každý příběh v sobě má více vrstev a různé dopady na konkrétního jednotlivce. Pokud bude divák chtít, může se nad nimi zamyslet, ztotožnit se s nimi nebo najít vodítko ke svým vlastním.

V jednoduchosti instalace a možnosti v ní číst vidím další silnou stránku. Dávám divákovi srozumitelnou informaci, kterou může pomocí textu sledovat a přemýšlet o ní, protože není schovaná za složitou kompozicí či hádankou, kterou nelze vyřešit.

Možnost navázání na práci pomocí sesbírání dalších příběhů, kterým by slušela knižní publikace obohacená o fotografie či deníkové záznamy jednotlivců, může být také pozitivem. Nabízí se možnost postupné a samostatné práce jednotlivých aktérů a zapojení vlastního pátrání po informacích, které by jim mohly pomoci k pochopení širšího kontextu rodinného pozadí.

10. SLABÉ STRÁNKY

„Ve snaze nalézt cestu ztracený zkoumá okolí zcela jiným způsobem než na známé trase či s průvodcem (mapou či osobou). Všimá si jiných částí svého prostředí. Ulice se jeví jinak. Percepce se vyvazuje ze zvyku. Cíl cesty se stává abstraktním a má spíše osobní a emotivní než prostorovou kvalitu.“⁴⁰

Celý proces objevování, nacházení paralel a souvislostí pro mě byl zásadní a silnější než všechny mé práce předešlé. Od složitostí na úrovni formy jsem se dostávala k jednoduchosti. Vztah k těmto pro diváka prchavým, neviditelným a velmi osobním událostem, může zůstat zahalen a nepochopen. Moment divákova možného nepochopení či neotevření se nemůžu ovlivnit a záleží jen na něm samotném, zdali na sebe nechá působit příběhy cizích lidí, dovolí jim je v sobě rozehrát, otevře se jim a nalezne tak cestu k těm svým.

„Vůbec se nezabývám tím, jestli jsou moje projekty víc sociologický výzkum, filosofie, nebo výtvarné umění. Až do poslední chvíle jsou otevřené – a některé se pak dokonce pojmenují samy.“⁴¹

Další komplikaci vidím v tom, že do poslední chvíle nevím, kde budu finální objekt instalovat. Nemůžu tedy pracovat s prostorem v předstihu, využít jeho pozitivní stránky a naopak se vyhnout negativním vlivům, které mohou pohled na diplomovou práci znejasnit.

⁴⁰ Ján Mančuška, Chybění, texty

⁴¹ Kateřina Šedá, Labyrint revue, rozhovor, str. 88

11. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) Knižní a periodická literatura

1. Mančuška, J. *Chybění*. Praha: Tranzit, 2007. ISBN 80-903452-5-5.
2. Satirová, V. *Kniha o rodině*. Praha: Práh, 1994. ISBN 80-901325-0-2.
3. Manguel, A. *Čtení obrazů*. Brno: Host, 2008. ISBN 978-80-7294-274-9.
4. Možný, I. *Rodina a společnost*. 2.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 978-80-86429-87-8.
5. Zoja, L. *Soumrak otců*. Praha: Prostor, 2005. ISBN 80-7260-145-8.
6. Labyrint Revue, Normální věci Kateřiny Šedé. Praha: Labyrint, 2005. ISBN 12-10-68817-4.

B) Internetové zdroje

1. MYERS, Terry R. The work of Fred Eerdeken. Dostupné z: http://www.fred-eerdeken.be/?page_id=9,
2. UNKNOWN AUTHOR quote. Dostupné z: <http://observando.net/page/8>
3. HOLZER, Jenny. Interview Magazine. Dostupné z: <http://www.interviewmagazine.com/art/jenny-holzer/#>
4. POSPISZYL, Tomáš. Trojí reflexe Jána Mančušky, Artlist, 2007
Dostupné z: <http://www.artlist.cz/?id=7332>
5. SATIROVÁ, V. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Virginie_Satirov%C3%A1
6. DANA, zpověď zdravotní sestry. Sociologický ústav AV ČR.
Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/info/cz/25052/Byt-hlavou-neuplne-rodiny.htm>
7. NIETZSCHE, F.Quote. Dostupné z: <http://latindiscussion.com/forum/latin/nietzsche-quote-become-what-you-are.8011/>
8. ARCHETYP. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Archetyp>

12. RESUMÉ

During the survey of stories that different kind of people were telling me, I have caught myself many times that the stories have not just been told to me but they have been creating and connecting in my head as well. I have realized that I carry certain pattern according to which I behave, act, look for partners and according to which I either stay with them or carry on searching again.

Since I have been working with few different stories and people who have had different life experience, new connections and similarities were appearing. A very important point was when I partially realized that everybody carries family burden that influences ones behavior. As long as I don't get to know somebody closer and his family background remains hidden to me, unnecessary misunderstanding in communication then often appears.

In the thesis I have become aware of importance of the process of discovering and searching for information as such, as well as diving into the topic and finding new similarities and connections. For the first time, the process itself was more important than the final product.

If my thesis will speak to a spectator and will enable him to feel his own story through the mentioned stories, as I felt it, then I met the target. This personal frame is more important to me than any theoretical discussions about the thesis.

Family background can be examined, we can find out what does it influence, work with it intentionally and we can dissolve habitual forms of behavior. The choice to be ourselves and be free is so tempting after all. We need considerable amount of courage though, we need to open up, we need self-reflection as well as desire to do something.

I wish this desire to all spectator.

13. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Práce předešlé (Motýlci v břiše a tlak na prsou: autorská kniha a video, Vždycky jsem si přála chlapa...:objekt, Bhailini: instalace, Still in love: video)

Příloha 2

Jenny Holzer (projekce v San Diegu, 2007)

Příloha 3

Fred Eerdekens (8 instalací)

Příloha 4

Ján Mančuška (Skutečný příběh, 2005)

Příloha 5

Andy Goldsworthy (objekt v přírodě)

Příloha 6

Spirála, pracovní náčrt

Příloha 7

Letokruhy

Příloha 8

Linie letokruhů

Příloha 9

3 návrhy

Příloha 10

Durofol fólie

Příloha 11

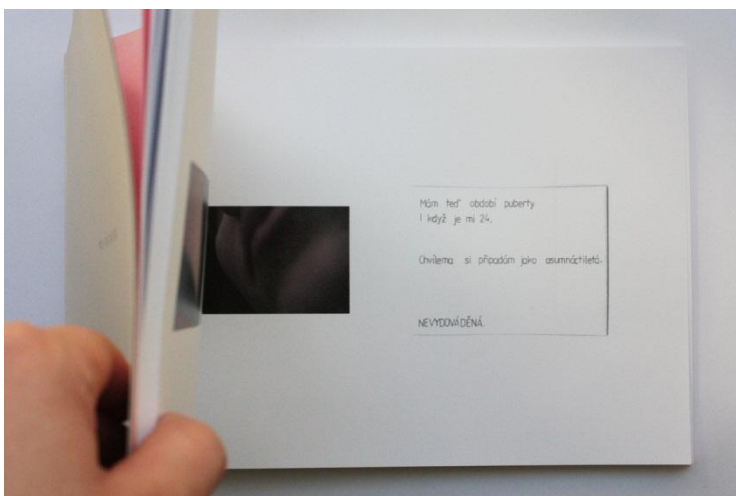
Vyřezání písma do fólie

Příloha 12

Model finálního projektu

Příloha 1

Motýlci v břicho a tlak na prsou

vlastní foto

Vždycky jsem si přála chlapa

vlastní foto

Bhailini

vlastní foto

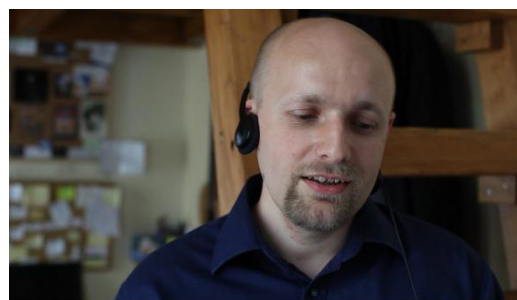

vlastní foto

vlastní foto

Still in love

vlastní fot

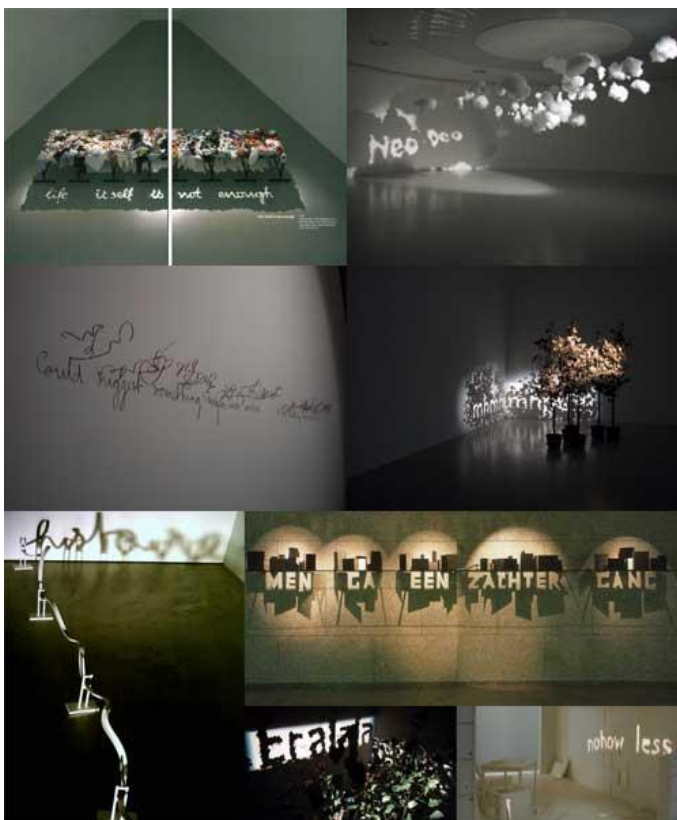
Příloha 2

Jenny Holzer: I cover you, instalace ve Florencii, 1996⁴²

Příloha 3

Fred Eerdekens a jeho instalace⁴³

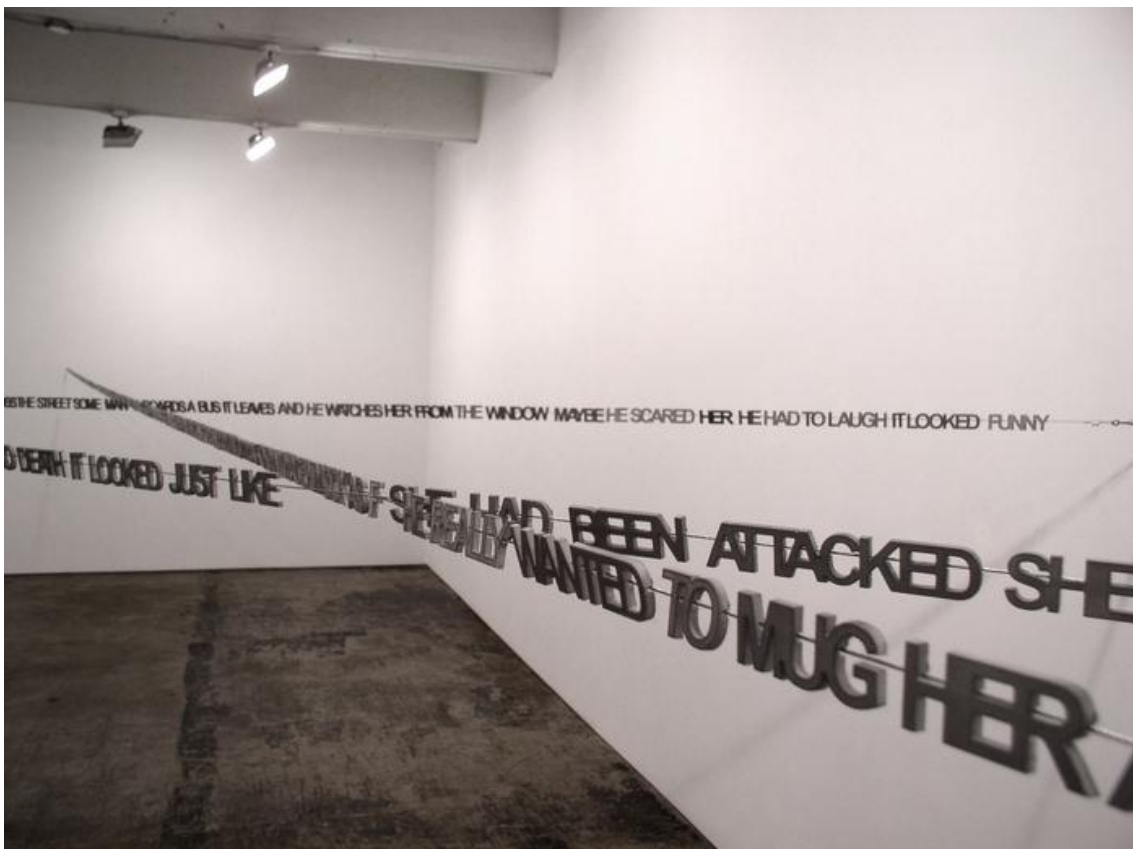
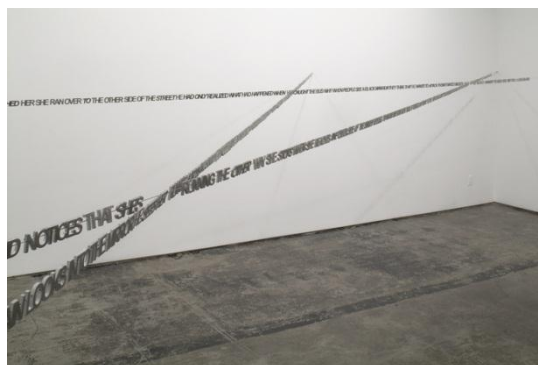
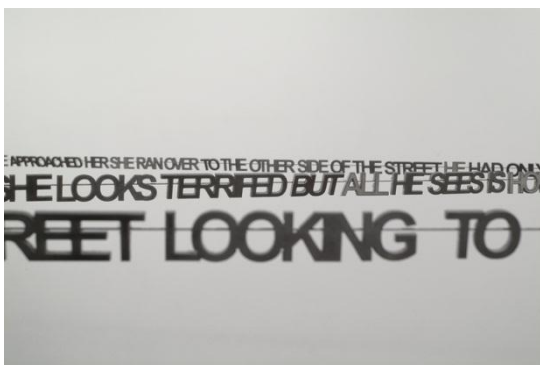

⁴² <http://creoflick.net/creo/Jenny-Holzer-photography-677>

⁴³ <http://cruststation.wordpress.com/2007/09/30/fred-eerdekens/>

Příloha 4

Ján Mančuška: Skutečný příběh, 2005⁴⁴

⁴⁴ www.janmancuska.com

Příloha 5

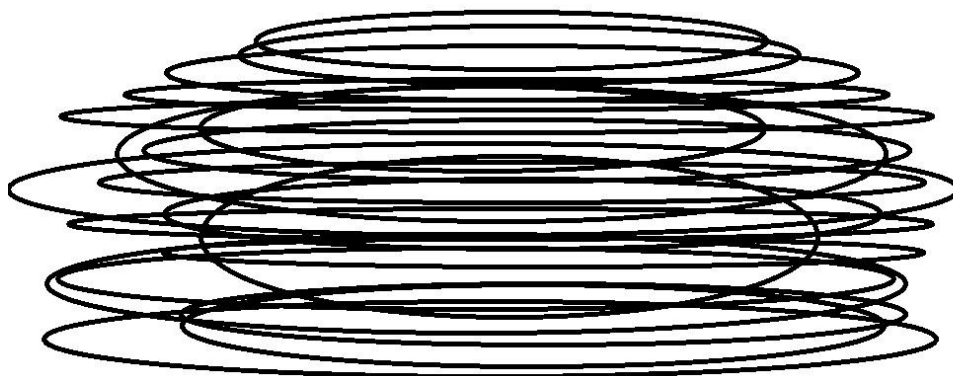
Andy Goldsworthy⁴⁵

⁴⁵ <http://www.mymodernmet.com/profiles/blogs/20-unforgettable-examples-of-land-art>

Příloha 6

Spirála, pracovní náčrt

Příloha 7

Letokruhy

vlastní foto

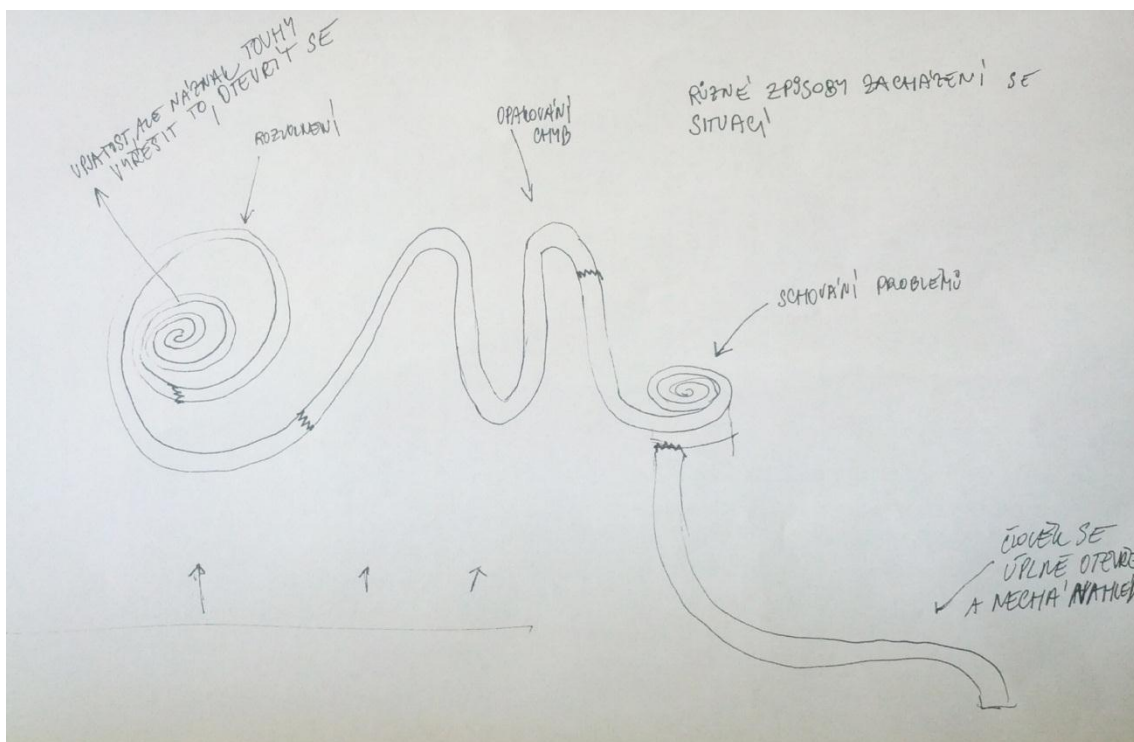
Příloha 8

Linie letokruhů, náčrt

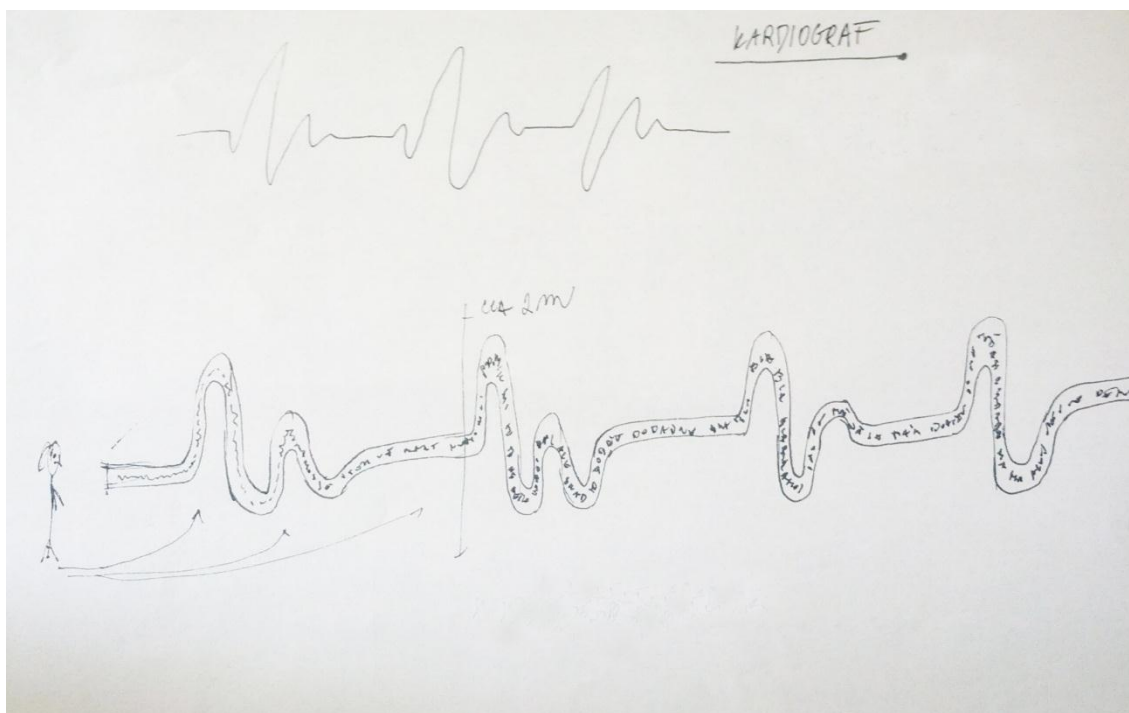

Příloha 9

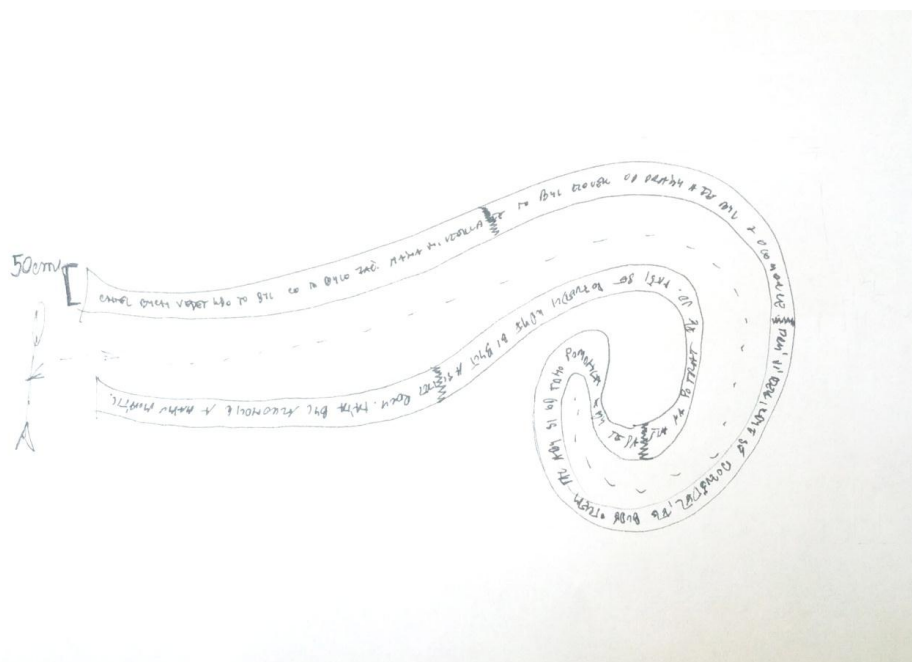
1.návrh

2. návrh

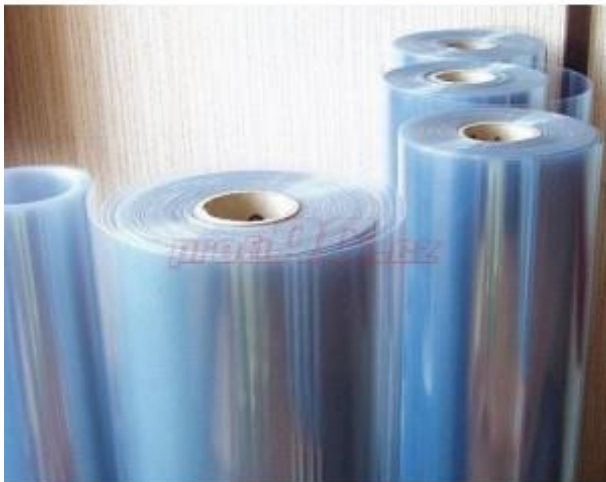

3. finální návrh

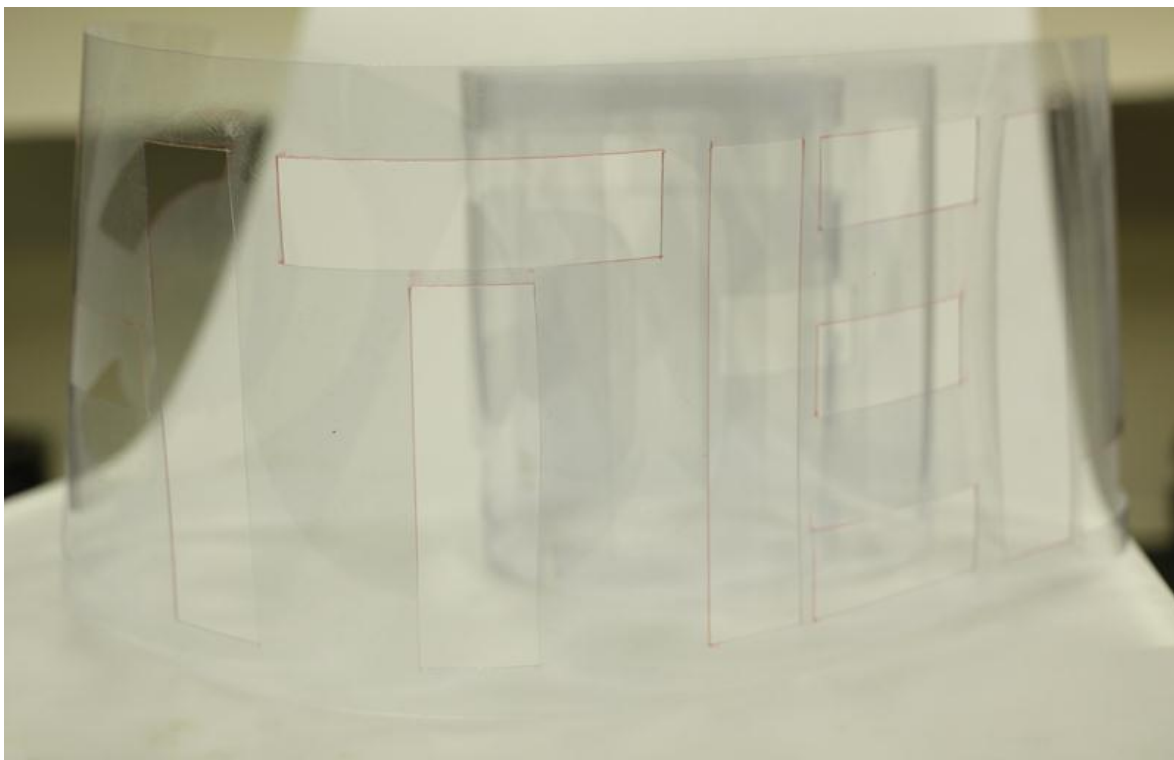
Příloha 10

Materiál durofol⁴⁶

Příloha 11

Vyřezání písma do fólie

⁴⁶ http://www.profirc.cz/eshop/product.php?id_product=2136

Příloha 12

Model finálního projektu

